

Zbieranie známkových území (ZZ)

Peter Valdner, december 2013

- dokončenie z minulého čísla -

S pokrokom techniky boli pretlačové známky nahrádzané tlačnými vydaniaми a dostali meno artstamps. Podstata je tá istá, len výroba podstatne zložitejšia. A opäť vyvstala otázka, kde o nich získať informácie. Našťastie zase včas pomohla Geofila. Výborné Filatelistické atlasy artstamps evidujú. Autor očividne pochopil, že to nové, čo do svojich diel okrem už tisíckrát publikovaného môže vnieť, sú práve v katalógoch neuvádzané súkromné vydania. Dnešní zberatelia ZZ tak dostávajú komplexný obraz o známkovvej tvorbe a je len na nich, či zopakujú chybu mnohých kolegov z mojej generácie, ktorí NEZZ pod tlakom „zhora“ nezberali a dodatočne ich potom do zbierok nákladne dopĺňali.

Chyby robí prirodzene každý a najlepšie je poučiť sa z chýb iných. Jednej vážnej som sa v mladosti dopustil aj ja - nezberal som celistvosti, naopak tisíce som ich vykúpil, aby som z nich dostal známku. Dnešnému zberateľovi ZZ toto už nehrozí, ceny celistvostí, ktoré vtedy stáli doslova pár halierov, sú dnes na „kúpanie“ pridrahé.

Najdôležitejšia skúsenosť, ktorú som nadobudol, je tá, že hnacím motorom zbierania je sloboda rozhodnúť sa, čo budem zbierať. Preto som nikdy žiadne známky nevystavoval, lebo výstavné podmienky sú zväzujúce. Ak ste však ctížiadostiví, samozrejme exponáty vytvárajte. Buď pre vlastné potešenie, alebo pre osvetu iných. A sami sa rozhodnite, či popri „oficiálnych“ ZZ budete, tak ako ja dnes, zbierať aj vývoj ZZ a lokálne vydania, resp. artstamps. Ide o váš čas, vaše peniaze, vašu vôľu, vašu slobodu a vaše uspokojenie.

A čo ďalej, keď československých revolučných vydaní 1945 i postsovietskych pretlačí a artstamps už mám slušnú zbierku?

Jednoznačne americké precancels, zoznam priniesol aj atlas Geofily. Je ich mnoho, relatívne lacných a ak ovládate cudzie jazyky, aj dostupných, a britské offshore ostrovčeky.

Potiaľ článok z roku 2010. Len na zdokumentovanie, že predsavzatie sa dajú plniť - odvtedy som už zozbieral precancels zo 17 tisíc miest USA, teda okolo 80%, a ďalej pokračujem. Napísal a zverejnil som o nich aj samostatný článok, končiaci výzvou na spoluprácu. Spolupráca je samozrejme aktuálna dodnes.

A za tie štyri roky som popri zbieraní známok napísal aj článok o GBLA. To boli námorníci z lodí, vrátane MS Lednice, v Suez v rokoch 1967-75, ktorí tam aj vydávali známky. Článok má už hodne cez 100 strán, možno z neho bude kniha. Ak známky GBLA zbierate, rád by som vašu zbierku videl. Je teoreticky možné, že niektoré známky ešte zdokumentované nemám.

AKTUALIZOVANÝ ZOZNAM ZZ

Pre záujemcov zverejňuje ASFE Slovakia na webe aktualizovaný zoznam ZZ. Ak ho tam z technických alebo iných dôvodov nenájdete, napíšte mi na valdpete@yahoo.com – v elektornickej forme pošlem. Je to aktualizácia zoznamu 780 ZZ z FAZZu (prvé vydanie v roku 1971, posledné v roku 1986). Tento zoznam je vytvorený podľa kritérií FAZZu, kde boli vylúčené „lokálne vydania“. Celkový zoznam i s lokálnymi vydaniaми, vrátane precancels a artstamps, má teoreticky zrejme viac ako 40.000 položiek, bez precancels viac ako 20.000. FAZZ ešte dnes možno nájsť v antikvariátoch alebo vo filatelistických predajniach.

Je na každom zberateľovi, aby sa rozhodol, čo bude zbierať. 780 ZZ z FAZZu je však akýmsi medzinárodne uznávaným minimom, veď FAZZ bol prevzatý aj americkým vydavateľstvom Scott a je preto známy v celom svete. Aktualizovaná verzia tohto zoznamu len konkretizuje niektoré ZZ, ktoré vo FAZZe boli skumulované, a pridáva novovzniknulé.

ČLENSTVO V ASFE SLOVAKIA

Ak vás zbieranie ZZ oslovilo, máte možnosť stať sa členom ASFE Slovakia. Stačí elektronicky poslať prihlášku a chýbenku ZZ. Členstvo je bezplatné, na jeho udržiavanie stačí aktivita.

Za zváženie stojí aj prihláška do Geofily. Členstvo tu je síce spoplatnené, členovia však majú napr. nárok na zľavu pri kúpe Filatelistických atlasov. Tie sú nástupníkom FAZZu úplne novej generácie. Sú v nich použité mnohé údaje a obrázky z mojich článkov. Pre vážnych záujemcov o zbieranie ZZ ich vrelo odporúčam.

ZÁVER

Čo na záver? Tento pilotný článok o ZZ vraj v MERKUR REVUE nebude uverejnený farebne. No čo už, každý začiatok je ťažký. Mám však prísľub, že ďalšie články už budú publikované farebne, tak ako ich môžete nájsť na webe.

Zbieranie známkových území (ZZ)

časť II. Nie je známka ako známka a ZZ ako ZZ

Položili ste si niekedy otázku, aký je rozdiel medzi filateliou a zbieraním známok? U nás sa medzi to kladie rovnítko, ale filatelia je skúmanie (všetkého, čo súvisí s poštovou prevádzkou), teda filatelistička vôbec známky zbierať nemusí, zbieranie známok je naproti tomu hobby. Filatelistička sa podrobuje pravidlám FIP, ktoré uznávajú len oficiálne poštové známky, zberateľ má slobodu voľby, čo do svojej zbierky zaradiť.

Ak zbierate ZZ, skúste jednoduchý test. Ak nemáte niektorú ZZ, nahradíte známku radšej celinou, alebo artstamp? Ak celinou, tak ste zrejme filatelistička, ak artstamp, tak zberateľ. Tento diel článku o ZZ bude predovšetkým o artstamps, teda pre zberateľov. Ale v ďalších si prídu na svoje aj filatelistička. Drvivá väčšina filatelistička sú však zároveň zberateľmi známok, opačne to neplatí.

Pre poriadok však hneď na úvod opakujem - zbieranie ZZ je najmä o poštových známkach, artstamps sú len nadstavba.

Pre zbieranie známok nie sú potrebné žiadne špeciálne vedomosti, stačí chuť, čas a peniaze. Pre zbieranie ZZ, obdobne ako pre zbieranie námetové a teritoriálne, sú však špeciálne

(Pokračovanie na nasledujúcej strane)

vedomosti potrebné. Zberatelia ZZ väčšinou majú neobvyklé vedomosti z geografie, tí poprední i z modernej histórie. Začiatok si však vystačí s internetom a filatelistickým atlasom. Pre začiatok stačí FAZZ.

Zberatelia námetoví a teritoriálni na zberateľov ZZ niekedy hľadajú s despektom. Považujú ich za naivných amatérov, ktorí nerozoznávajú známku poštovú od nepoštovej. Teraz vám vysvetlím, že často je to práve naopak.

Známky sa pre naše zberateľské potreby dajú rozdeliť na poštové a nepoštové. Filatelia je len o známkach poštových. Tie nepoštové na cinderely (Cinderella je anglické meno Popolušky) a iné, ako napríklad známky psie. Cinderely sa zas dajú rozdeliť na artstamps, kolky, vianočné známky, členské známky a mnohé ďalšie kategórie. Dnes sa budem zaoberať **artstamps, to sú dielka, ktoré vyzerajú ako známky poštové, ale nimi nie sú.** Majú však svojich zberateľov, vrátane mňa.

Známka poštová buď splnila svoju poštovú funkciu, alebo na to aspoň mala možnosť. Ale čo známka, opečiatkovaná z ochoty? Tá poštovú funkciu nenaplnila a nikdy nenaplní. UPU (Svetová poštová únia), dokonca podrobne rozoberá 2 kategórie „poštových“ známok, ktoré nimi vlastne nie sú. Sú to známky nežiaduce a ilegálne.

Nežiaduce známky sú tie, ktoré síce boli vydané so súhlasom príslušnej poštovej správy, ale ich skutočné poštové použitie je minimálne, alebo vôbec žiadne. Príkladom sú napríklad mnohé známky arabských šejchátov. FIP ich vystavovanie zakazuje. V známkových katalógoch sú však neraz uvedené.

Ilegálne známky nesú meno členských krajín UPU, vydané sú ale bez súhlasu príslušnej poštovej správy. Sú na trhu vo veľkých množstvách, väčšinou s ľubivým námetmi, takže na 90% končia v zbierkach námetových, zvyšných 10%

u teritorialistov. Zberatelia ZZ sa o ne nezaujímajú. V roku 2002 boli na anglickom zozname UPU nasledovné štáty: Afghanistan, Angola, Azerbaidžan, Benin, Burkina Faso, Burundi, the Union of Comoros, Congo (Republic), Congo (Democratic Republic), Republic of Côte d'Ivoire, East Timor, Estonia, Georgia, Guinea, Guiné-Bissau, Kosovo

(UNMIK), Kyrgyzstan, Madagascar, Mali, Morocco (for the Sahara Republic), Union of Myanmar, Niger, the Russian Federation, Rwanda, Sao Tome é Principe, Somalia, Tchad a Turkmenistan. Od roku 2002 funguje opačný postup. Na webovej stránke www.wnsstamps.ch/en sa registrujú známky oficiálne. Poštové správy však majú naďalej možnosť informovať ostatné poštové správy o ilegálnych známkach formou obežníkov. Sú na stránke www.upu.int/en/activities/philately/circulars.html.

Artstamps sa dajú rozdeliť do niekoľkých skupín

1. známky štátov, ktoré žiadnu poštu nemajú. Príkladom môže byť súčasné Somálsko. Opäť určené pre námetových zberateľov.

2. známky území, ktoré nemajú poštovú zvrchovanosť, tzv. micronations s územím. Týchto ZZ je mnoho, ale náklady známok sú väčšinou nízke, takže známky sú pomerne ťažko dostupné. Tieto sú objektom záujmu aj zberateľov ZZ, ale opäť drvivá väčšina končí v námetových zbierkach. Ako príklady uvádzam Insula Aurea, francúzske pobrežné ostrovy, Jason Island, či Isle of Samson, zámerne som vybral ZZ, ktoré viac zaujmú zberateľov ZZ ako námetárov, viď ďalej v tomto článku.

3. známky pre neexistujúce územia (micronations bez územia), príkladom je Coldland.

4. známky politické, ako napr. známky oslobodeneckých hnutí, Padanie či propagandistické známky z obdobia II.

svetovej vojny.

5. nepolitické paródie, a samozrejme ako samostatná kategória známky revolučné a lokálne. O tých bude väčšina ďalších článkov, lebo sú chlebom našim každodenným pri zbieraní ZZ. A verím, že zaujmú aj filatelistov.

Pre zberateľov ZZ sú popri oficiálnych poštových známkach teda zaujímavé najmä známky revolučné a lokálne, potom micronations so skutočným územím, teda vyššie uvedená 2. kategória, ale aj ďalších kategórií, vysvetlenie bolo v predchádzajúcej

časti článku o spacefillers. Micronations však vôbec nemusia byť malé, niekedy sa jedná o obrovské územia so stámillionmi ľudí, napríklad Cantonía Free State.

V dnešnej dobe sa život točí prednostne okolo peňazí. Stretávam sa preto s otázkou hodnoty zbierky ZZ. Každá zbierka je iná, hodnota je teda tiež rôzna. Kompletnú zbierku ZZ (podľa zoznamu ASFE Slovakia) som ešte nevidel, tak ako príklad použijem zbierku svoju. Dôležité sú najmä kritéria otázky.

Ak sa pýtate na hodnotu vystavovateľskú, tak je prakticky nulová. Viacerí kolegovia svoje zbierky ZZ vystavili a ohodnotenie bolo, slušne povedané, nízke. Výstavný poriadok FIP jednoducho pre zbierku ZZ vhodnú kategóriu nemá. A to napriek tomu, že vystavené zbierky ZZ boli vždy verejnou ocenené ako najzaujímavejšie. Skrátka vzťah FIP a ZZ je asi taký, ako práva a spravodlivosti.

Ak sa pýtate na podiel na rodinnom rozpočte, ktorý som do zbierky ZZ vložil, tak úplne minimálny. Modernosť zbiera-

nia ZZ je v tom, že „za málo peňazí je mnoho muziky“. Do zbierky mi stačí vždy najlacnejšia známka ZZ, mám v nej sem tam aj spacefiller. Neraz som síce kvôli jedinej známke musel kúpiť celú drahú sériu, nakoľko však hodnota známok v dlhodobom horizonte v priemere rastie, tak rozpredajom prebytočných známok sa mi investície vrátili. Pri investícii totiž záleží na jej dĺžke a rozmanitosti portfólia. Ja zbieram ZZ už viac ako 50 rokov, počas ktorých hodnota známok mnohonásobne vzrástla, a neviem si predstaviť širšie portfólio známok ako je zbierka práve ZZ. Prírodné, niektoré ZZ hodnotu stratili, pre príklad nemusíme chodiť ďaleko, stačí spomenúť Československo po privatizácii Pofisu, väčšinou však hodnota rastie, niekedy doslova závratne. Príkladom môže byť ČLR. Viacerí kolegovia, ale to sú filatelisti, majú v zbierkach ZZ uložené doslova milióny, väčšinou však v celistvostiach, a nepoznám nikoho, kto by na zbieraní ZZ prerobil.

Ja som nemalú čiastku vložil do filatelickej literatúry. To je investícia nominálne nenávratná, lebo dnes už všetko (skoro) možno nájsť na internete, ale v minulosti neoceniteľná. Vďaka získaným vedomostiam - a to niekedy len stačí nazrieť do literatúry - sa vyhýbam nevedomému nákupu falšných známok, ktorých sú dnes plné aukčné portály. Jeden malý príklad - revolučné pretače ČSR 1945. Séria zaujímavejšieho mesta sa dnes predáva za viac ako 1.000 korún a zaujímavých miest je minimálne 100. Žasnem, koľko zberateľov nakupuje jasné falzá, keď výborná kniha Santaeugeniou Graua s farebnými fotografiami sa dá kúpiť už za 200 Eur. Zrejme preto, lebo na internete nie je. V účtovníctve síce literatúra figuruje ako náklad, v skutočnosti je však zdrojom ohromných úspor. (Pokračovanie nabadúce)

FILATELIE VE SVITAVÁCH MÁ SVÉ POKRAČOVATELE

Svitavy – okresní město na českomoravském pomezí patří do Pardubického kraje. Jeho historie sahá až do 13.stol., kdy k roku 1256 najdeme první písemnou zmínku o městě v zakládací listině olomouckého biskupa BRUNA ze SCHAUBENBURGU.

Nedaleko města jsou i prameny řeky Svitavy, po které město dostalo svůj název. Řeka městem protéká a pokračuje ve svém toku malebným údolím až do Brna, kde se její vody vlévají do řeky Svatky.

Svitavy patří do podhůří Českomoravské vysočiny a tím je charakterizován i kraj a okolí města – drsný, chladný a větrný. Dříve to byla oblast pro zpracování lnu a dalších surovin pro textilní průmysl (vlna – bavlna). I proto bylo město ještě za I. republiky nazýváno moravským Manchesterem. Od svého založení (kolonizace) se jednalo o město s německou většinou obyvatelstva a zákonitě proto v roce 1938 připadlo k tzv. Sudetům. Až po roce 1945 se Svitavy začaly osídlovat novými obyvateli a staly se moderním průmyslovým centrem, kudy prochází železnice spojující Vídeň – Brno - Prahu a křižovatka silničních tahů na Olomouc, Brno, Vídeň, Havlíčkův Brod a Hradec Králové.

Právě rok 1945 byl významný i pro počátky filatelie ve městě. V létě tohoto roku byl ve Svitavách založen klub filatelistů a tedy zanedlouho v roce 2015 oslaví 70. výročí svého trvání.

A právě tento mezník byl impulsem pro zamýšlení členů místního KF: 05-78, aby důstojně toto výročí připomenuli veřejnosti a zviditelnili výsledky svého koníčku.

Na dny 25. 9. – 28. 9. 2014 se svitavští filatelisté rozhodli uspořádat celostátní regionální filatelistickou výstavu (premiéru), jejíž součástí budou i filatelistické exponáty z oblasti ESPERANTA, které má ve městě pevně zakotvenou svou činnost i vlastní muzeum – jediné tohoto druhu v celé republice.

Pořadatelstvím této akce se KF: 05-78 ve Svitavách snaží navázat na mnohaletou a bohatou tradici, kterou filatelie ve Svitavách má.

Byla to celá řada úspěšných filatelistických výstav v minulosti, které klub pořádá (ta poslední v roce 1999).

Se svitavskou filatelií je ale i nesmazatelně spojeno jméno pana Stanislava Sýkory – nestora a neúnavného propagátora našeho společného zájmu. Hlavně do dějin filatelistického hnutí se zapsala jeho téměř čtyřicetiletá práce s mládeží, kdy jak na republikové, tak mezinárodní úrovni dosahoval „naš Standu“ vynikajících úspěchů.

Svitavský KF: 05-78 má v současné době 39 členů a patří k těm větším v rámci Pardubického kraje. Jeho členové se pravidelně dvakrát do měsíce (vždy v neděli dopoledne) scházejí na pravidelných výměnných schůzkách a také dvakrát do roka (jaro – podzim) pořádají filatelistické burzy.

K propagaci filatelistické výstavy Svitavy 2014 založil klub vlastní webové stránky (www.svitavy2014.estranky.cz), kde lze nalézt další podrobné informace k výstavě (složení organizačního výboru, termíny, požadavky aj.)

Výstava se bude konat pod záštitou Svazu českých filatelistů, města Svitavy, v čele se starostou Mgr. Davidem Šimkem, a Muzea a galerie města Svitavy. Připomene rovněž památku významného svitavského rodáka a mecenáše Valentina Oswalda Ottendorfera (1826-1900) – zakladatele německé knihovny ve městě. Ta byla vůbec největší svého druhu na Moravě v období Rakouska-Uherska. Objekt této významné stavby – dominanty města – si pořadatelé vybrali za součást LOGA výstavy (budova je mj. dnes i sídlem muzea esperanta).

O přípravách celostátní filatelistické výstavy bude KF: 05-78 Svitavy podávat pravidelné informace a to jak na webových stránkách tak formou příspěvků do časopisů FILATELIE a MERKUR REVUE.

Dr. Miloš Pešek
předseda KF: 05-78 Svitavy